

KLÍMAVÁLTOZÁS ÉS MAGYARORSZÁG

„A klímaváltozás kapcsán különösen fontos, hogy az emberek a lehető legpontosabb információk birtokába jussanak arról, hogy miben is áll a jelenség, mik a hatásai és mit lehet tenni a hatások csökkentésére. Alapvető kérdés, hogy tud a társadalom alkalmazkodni és felkészülni” – fogalmazta meg Pálinkás József. Ezen gondolatok szellemében jelent meg a *Klímaváltozás és Magyarország* című könyv, hogy a nyilvánosság széles rétegeihez eljuthassanak az információk.

Már Magyarországon is hosszú időre, évtizedekre nyúlik vissza az éghajlatváltozással kapcsolatos kutatások kezdete, mégis azt látjuk, időről időre újra felbukkannak olyan hírek, vélemények, miszerint nincs itt semmi probléma, nyugodtan folytathatjuk életünket, ahogyan eddig. Nem segít azzal sem a sajtó, amikor túlzottan leegyszerűsítő, félígazságokat tartalmazó, kattintásvadász címekkel operál. Pedig Magyarország jövőjét is érintő, súlyos kihívásokkal szembesülünk. Így gondolják ezt a Felelős Értelmiség közéleti vitafórum által szervezett, 2019 októberében megrendezett *Környezet-, klíma- és ökológiai politika* konferencia előadói is.

A 2020 nyarán megjelent tanulmánykötet az itt elhangzott előadásokat gyűjti csokorba. Az összesen kilenc tanulmányt azok fő mondanivalói alapján a könyv három témakörre osztja, ezek: az élettelen környezet változása, klímaváltozás és élet, valamint klímakrízis és társadalom.

A fejezetek többsége 10–15 oldal közötti hosszúságú, szerzői a hazai akadémiai élet szereplői. Ebben a terjedelemben mindössze arra vállalkozhatnak, hogy ismertessék az olvasóval előadásuk vezérfonalát, saját kutatási területük egy-egy kiemelt kérdését az éghajlatváltozással összefüggésben. Fontos megoldandó problémákra irányítják a figyelmet, esetenként megoldási javaslatokat is kínálnak. A terjedelmi korlátok miatt a könyv elsősorban azoknak szól, akik már valamilyest járatosak a témában, és egy összefoglaló látélelet szeretnének kapni, illetve, akik ezen tömör összefoglalóból kiindulva bővítenék ismereteiket. Ehhez a segítséget is megkapják: a fejezetek végén a tudományos életben elengedhetetlen irodalomjegyzéket találunk, az előadások anyagai pedig fellelhetők a vitafórum honlapján. A nyelvezet a terjedelemnek megfelelően tömör, de többségében közérthető, kerüli a zavaró mértékű szakzsargon használatát.

A könyvben áttekintő képet kaphatunk a már megfigyelt éghajlati tendenciákról és a további várható változásokról, nem eltitkolva azt sem, hogy vannak még olyan részfolyamatok, amelyekkel kapcsolatban tudásunk hiányos. A csapadékkal csak a baj van, mondhatnánk: az se jó, ha túl sok, és az se, ha túl kevés

jut belőle. Márpedig az éghajlatváltozás következtében mindkét véglettel egyre sűrűbben találkozunk. A hidrológiai hatásokról szóló fejezet felhívja a figyelmet az integrált vízgazdálkodás, valamint régi paradigmáink megváltoztatásának szükségességére.

Olvashatunk környezeti problémákról és azok okairól: túlnépesedésről és fenntarthatatlan növekedésről, globális gazdaságról, szerteágazó láncreakciókról, a klímaváltozás észleléséről, a biodiverzitás drámai csökkenéséről, új kórokozók felbukkanásáról. Ugyanígy szó esik további nehézségekről is a megoldások kivitelezése szempontjából, mint a gazdasági-társadalmi komplexitás, a felelősség kérdése vagy a kollektív cselekvés, illetve a stratégiák tettekké váltásának nehézségei. Vizsgálja továbbá a környezetvédelem, az üzleti szereplők, valamint a jogrendszer szerepét.

A könyv erőssége naprakész mivolta, valamint hogy a természet- és társadalomtudomány szempontjai egyaránt helyet kapnak benne, hiszen ember és természet végső soron nem választhatóak el egymástól. Az egyes tanulmányok külön-külön is utalnak a problémakör komplexitására, a rendszerben gondolkodás, valamint a jelenleg fennálló rendszerek megváltoztatásának szükségességére. Ugyan más-más példákon keresztül, de több szerzőnél is előkerülnek azok a gondolatok, miszerint lenne esély a problémák megoldására, ha a versengés helyét végre felváltaná az együttműködés, a centralizáció helyét a decentralizáció, intézményrendszerünk pedig reaktívból proaktív üzemmódba váltana.

(Szathmáry Eörs szerkesztő: Klímaváltozás és Magyarország. Budapest: Osiris Kiadó, 2020, 135 o.)

Piecza Ildikó

PhD, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Meteorológiai Tanszék